

#12

EKİM-KASIM-ARALIK '22

ANADOLU DİN VE İNANÇLARI
PLATFORMU BÜLTENİwww.adipanadolu.orgADO'dan siyasi
partilere Alevi soruları

SAYFA 4

MEB Din Öğretimi
Genel Müdürlüğü
sınırını aştı

SAYFA 5

Sivil Sesler Festivali'ne
katıldık

SAYFA 6

Azınlık vakıflarında
seçim zamanı

SAYFA 10

Ortak İnanç Takvimi
ve Rehberi

SAYFA 12

Ayvalık, Yakın
Geçmişten Günümüze
Yansımalar

SAYFA 17

ADİP | ANADOLU DİN ve İNANÇLARI PLATFORMU

İçindekiler

- 4 ADO'dan siyasi partilere Alevi soruları
- 5 MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü sınırını aştı
- 6 Sivil Sesler Festivali izlenimlerimiz
- 8 Dünya Dinleri Parlamentosu'na katılacağız
- 9 Avrupa Miras Günleri sürüyor
- 10 Azınlık cemaat vakıflarında seçim zamanı
- 11 İran'da inanç özgürlükleri isyanı
- 12 Ortak İnanç Takvimi ve Rehberi
- 16 ADO'nun "Öncü Örnek Bacılar" söyleşileri sürüyor
- 17 Ayvalık, Yakın Geçmişten Günümüze Yansımalar
- 20 Kitap tanıtımları
- 22 Sergi tanıtımı

ANADOLU DİN VE İNANÇLARI PLATFORMU
www.adip.anadolu.org / adip.anadolu@gmail.com

3 Aylık Bülten

Sayı 12

Ekim - Kasım - Aralık 2022

Yayın Sorumlusu: Doğan Bermek

Yayına Hazırlayan: Sevan Ataoğlu, Ayberk Giray, Ela Şahinkaya

Grafik Tasarım: Nayat Demir

2022'nin son çeyreğinde

Sonbahar-Kış 2022 bültenimiz üzerimizdeki Pandemi toprağının iyiden iyiye silkelendiğine işaret eden içeriklerden oluşuyor. Kurucu üyemiz Alevi Düşünce Ocağı (ADO) Alevi haklarının takibi ve gelişmelerin raporlanması çalışmalarında hız kesmiyor. Son olarak seçime katılacak siyasi partilere yönelik bir bildiri yayınlayarak inanç özgürlükleri ve Alevilerin hakları konusunda parti politikalarını açıklamalarını talep etti. Girişimin detaylarını bültenimize de aldık.

Pandemi sonrası toplu etkinlikler hız kazandı. ADO ve ADİP Ankara'da gerçekleşen Sivil Sesler Festivali'ne davet edildi. Türkiye çapında 250'ye yakın STK'nın katıldığı festivale dair izlenimlerimizi kaleme aldık. ADO 2023 Ağustos ayında ABD'nin Chicago kentinde gerçekleşecek Dünya Dinleri Parlamentosu'na da katılmaya hazırlanıyor. Ankara'da denemesini yaptık.

Türkiye'de "inanç özgürlükleri" denince Azınlık Cemaat Vakıflarının yıllardır yaptırılmayan seçimleri yeni bir yönetmeliğin yayınlanmasıyla birlikte yıl sonuna kadar gerçekleştirilecek. Öte yandan MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, temel politikaları arasına "Gençleri İslam dışı inançlara ilgi duymaktan korumak" ifadelerini yazdı. Tam anlamıyla inanç özgürlüğü ve eşit hak ihlali sayılan ifadeler müdürlüğün 2021 raporunda yer aldı.

Sizler de takip ediyorsunuz, komşumuz İran'da kadınlara yönelik şiddet uygulamaları bir kadının öldürülmesine kadar vardı. Ardından ülke sınırlarını aşan protestolarda can kayıpları yaşanıyor. Doğumuzda bunlar yaşanırken Avrupa Konseyi'nce başlatılan "Miras Günleri" 2022 yılı ortak teması "Sürdürülebilir Miras" olarak açıklandı.

Araştırmacılarımızdan akademisyen Vanessa R De Obaldia'nın "Yakın Geçmişten Günümüze Yansımalar ile Ayvalık" konulu araştırmasının bir özetini yayınlıyoruz. Dr. Obaldia ayrıca Tunus'ta düzenlenen "İnsaniyet" adlı uluslararası konferansa "Çağdaş Türkiye'de vakıf olarak kayıtlı Alevi ibadethanelerini çevreleyen yasal ve insan hakları sorunları üzerine düşünceler" başlıklı sunum ile katıldı. Kendisini tebrik ediyoruz.

Bültenimizin tanıtım sayfalarında ilgi alanınıza gireceğini düşündüğümüz bir sergi ve 2 kitap da yer alıyor. ADİP'in olmaz ise olmazı "Ortak İnanç Takvimi" de yine inançların kutlu ve anma günlerini bir arada görmemizi sağlıyor.

2022'yi geride bırakmaya hazırlandığımız şu dönemde tüm planlamalarımız ve temennilerimiz ile yeni senenin geçmişten daha verimli geçmesini diliyoruz.

Alevi Düşünce Ocağı'ndan Siyasi Partilere Alevi Soruları

Alevilerin inanç hakları 2023 genel seçimleri öncesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın cem evi ziyaretiyle gündemdeki yerini pekiştirdi. Alevi sorunlarıyla ilgili olarak kurucu üyelerimizden Alevi Düşünce Ocağı 27 siyasi partiye Alevi sorunlarının parti gündemindeki yerini öğrenmek üzere cevaplandırmalarını istediği 6 soruyu barındıran bir basın bildirisi gönderdi. Basın bildirisinde genel hatlarıyla siyasi partilerin Alevi sorun ve çözüm aşamalarına ne derece vakıf oldukları, devletin inanç özgürlükleri ile ilgili tutumunun bilinip bilinmediği ve siyasi partilerin ilgili sorunlara yaklaşımı dikkate alarak oluşturuldu. Bildiride şu sorular yer aldı:

1. Cem evlerinin yasal statüsü AİHM ve Yargıtay kararları ile kesinleşmiş olduğu halde ilgili yönetmeliklere ve yasalara yansıtılmamıştır. Gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda görüşleriniz nelerdir?

2. İnanç gruplarının tüzel kişilik oluşturma haklarını kullanabilmeleri konusunda görüşleriniz nelerdir?

3. Devletin Sünni İslam inanç grubuna sağladığı desteklerden Alevilerin ve isteyen diğer inanç gruplarının da yararlanabilmesi konusunda görüşleriniz nelerdir?

4. Hem AİHM hem de T.C. Anayasa Mahkemesi kararları ile hak ihlali olduğu kesinleşmiş olan ilk ve orta öğretim kademelerindeki Zorunlu Din Dersleri (DKAB) 12 Eylül darbesi öncesinde olduğu gibi seçmeli ders statüsüne alınmalı mıdır?

5. Çok sayıda ilahiyat fakültesi ve imam-hatip okulumuz faaliyet halinde olduğu halde, orta ve yüksek öğretimde Alevi ve diğer inanç gruplarının da din adamı yetiştirmek için devletten destek almaları konusundaki görüşlerinizi öğrenebilmek isteriz.

ADO'nun basın bildirisinde şu ifadeler de yer aldı: "Cevaplanması istenilen sorulardan da anlaşıldığı gibi; gündem olan yüzeysel sorunlar yerine çözülmesiyle Aleviler ve diğer inanç sahipleri için önem arz eden konuların siyasi partilerin çalışma ve çözüm önerileri taslaklarına girilmesi hedeflendi. Yapılan ve yapılacak olan geri dönüşler ile birlikte amaçlanan; sözle ifade edilen konuların geçirtilmeyip, doğru ve karşılıklı fikir alışverişleriyle bilinçlenmek ve en faydalı şekilde çözüme kavuşturmadır. Sözüün özü ise söz uçar yazı kalır."

Alevi Düşünce Ocağı (www.aleviocagi.org) siyasi partilerden geri dönüşleri kamuoyu ile paylaşacak.

MEB'in "İslam Dışı İnançlardan Koruma" Politikası Tepkiyle Karşılandı

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün (DÖGM) Birim Faaliyet raporunun "Amaçlar ve Hedefler" kısmında, "Geleceğimizi kendilerine emanet edeceğimiz gençlerimizi, İslam dışı inançlara ilgi duymaktan ve zararlı cereyanların ağına düşmekten korumak ve onları din konusunda sağlıklı bilgilendirip aydınlatmak" maddesi yer aldı (s.16). İslam dışındaki inançlara sahip olmayı 'engellenmesi gereken bir durum' olarak gören bu madde, eğitim sendikaları ve sivil toplum tarafından tepkiyle karşılandı. DÖGM'nin ana görevleri, 652 sayılı kanun hükmündeki kararnamede şöyle tanımlanıyor:

- a) İmam-hatip liselerinin yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik politikalar belirlemek ve uygulamak.
- b) İlköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında din kültürü ve ahlâk eğitim ve öğretimine ait programlar ile ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında zorunlu olarak veriliyor. Bu durumda dersin müfredatı yetişen nesillerin zihninin şekillenmesinde büyük rol oynuyor. Temel politikalar arasında böyle bir ifadenin bulunması, eğitim kurumlarında din ve inanç özgürlüğünün kısıtlandığını gösteriyor.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin içeriği daha önce de tartışma konusu olmuş ve yargıya taşınmıştı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hasan-Eylem Zengin davasında (20079 müfredatın davacıların taleplerini karşılamadığına, Mansur Yalçın ve Diğerleri (20149 kararında da Türk eğitim sisteminin, ebeveynlerin dini inançlarına saygı göstermediği ve tarafsızlık ve çoğulculuk koşullarına uygun olmadığı için yetersiz olduğu kararına varmıştı. Anayasa Mahkemesi, Hüseyin El'in açtığı davada (Nisan 2022) da "ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dinî ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiğine" karar vermişti.

AİHM dava kararları ve kararların uygulanması hakkında daha detaylı bilgi için bu alanda izleme ve raporlama yapan Alevi Düşünce Ocağı Derneği'nin web sitesinde "Uygulamada AİHM Kararları İzleme Raporu" serisine başvurabilirsiniz.

SİVİL SESLER FESTİVALİ'ne katıldık

Türkiye çapında 250'ye yakın STK'nın bir araya geldiği Sivil Sesler Festivali'ne Alevi Düşünce Ocağı ve kurucu üyesi olduğu Anadolu Din ve İnançları Platformu birlikte katıldı. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (STGM) 30 Eylül-1 Ekim tarihlerinde Ankara'da TED Üniversitesi yerleşkesinde Türkiye çapında katılıma açık olan 5. Sivil Sesler Festivali'ni gerçekleştirdi. Açılışa, AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut da katıldı. Farklı sivil toplum alanlarından toplamda 250'ye yakın dernek, vakıf, topluluk festivale katılım gösterdi. 138 stk en az 2 temsilci ile festival alanında stant açtı. Çocuk ve gençlik temalı derneklerin yoğunluğu, stant dışı faaliyetleriyle de dikkat çekti. Kadın, mülteci, doğa, sağlık, adalete erişim, teknoloji gibi pek çok başlıkta Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen yerel örgütler organizasyona renk kattı.

Festival çeşitli panellere, STÖ'lerin düzenlediği atölyeler, etkinlikler, çeşitli sergiler ve sahne performanslarına ev sahipliği yaptı. TED üniversitesi yerleşkesi iç ve dış alanlarıyla böylesi bir festival için çok uygun bir seçimdi. Karşılama ve kayıt noktalarında hızlı servis, stant yerleşimlerindeki rahatlık, stantların müzik, atölye ve film gösterim alanıyla entegrasyonu, katılımcıların ağırlandıkları alanlar, iç mekanda panellerin gerçekleştirildiği alanda sunulan teknik hizmetler uluslararası çapta bir organizasyon izlenimini verdi. Açık alanlar o denli ilgi çekici ve cazip geldi ki kapalı alandaki toplantılara ilgiye negatif etkisi olduğunu gözlemledik. Bunda pandemiden ötürü insanların kapalı alanlara mesafeli oluşunun da etkisi olabilir.

Festivale inanç özgürlükleri ve kültürel miras çalışmalarıyla davet edilen Anadolu Din ve İnançları Platformu ile Alevi Düşünce Ocağı etkinliğin bu alanlarda tek temsilcisi oldu. ADİP adına genel sekreter, kurucu üyemiz ADO adına araştırma görevlisi düzeyinde festivale katılım sağladık. İlk gününde festivali ziyaretçi-izleyici olarak takip ettik. Atölye ve konferansları takip ederken stant açan stkları ziyaret ederek yeni iletişimler sağladık. Festivalin her 2 gününde de STK temsilcileri Türkiye'de inanç özgürlükleri, inanç haklarının takibi ve raporlanması, inanç temsilcileri ve temsilcilikleri arasında iletişim alanında faaliyet gösteren örgütlerimizin varlığına dair şaşkınlıklarını ve memnuniyetlerini ifade ettiler. Türkiye Alevi toplumunda hak temelli bağımsız bir sivil örgütlenmenin varlığının gerekliliği ve kıymetine dair motive edici geri dönüşler aldık. Bazı görüşmelerimizde ADO'nun Ankara'da bir temsilciliğinin olması arzu ve temenni edildi.

İlk gün olduğu gibi festivalin ikinci gününde de 68 STK kendilerine ayrılan geniş alanda stantlarını açtılar. ADO ve ADİP olarak yayınlarımızı, tanıtım malzemelerimizi sergilediğimiz standımızda gün boyunca ziyaretçilerimizi bilgilendirdik, misafirlerimizi ağırladık. ADO ve ADİP'in projeleri ve yayınlarının tanıtıldığı, iletişim bilgilerinin yer aldığı broşürümüzü ve İnanç Özgürlükleri Rehberimizi dağıttık. Gün içerisinde STGM yetkilileri ile hem kurumumuz, hem de festival hakkında görüş alışverişinde bulunma imkanına sahip olduk. ADO ve ADİP takipçileri, destekçilerinden de ziyaretçilerimizin olması bizleri cesaretlendirdi.

Dünya Dinleri Parlamentosu'na katılacağız

Parliament of the World's Religions (Dünya Dinleri Parlamentosu) 2023'ün Ağustos ayında Chicago'da düzenlenecek. Etkinliğe Alevi Düşünce Ocağı (ADO) da katılacak. İlk defa 1893'te Chicago'da toplanan parlamento, 100. yıldönümü olan 1993 yılından beri düzenli olarak dünyanın dört bir yanındaki din ve inançtan insanları bir araya getiriyor. Ekümenik Patrik Bartholomeos ve 14. Dalay Lama da dahil olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinden dini önderler, STK ve uluslararası kuruluş temsilcileri, akademisyenler ve aktivistler, önceki parlamentolarda konuşmacı olarak yer aldılar.

2023'te düzenlenecek olan parlamentonun ana teması "Vicdana Çağrı: Özgürlük ve İnsan Haklarını Savunmak" olarak belirlendi. Bu tema bağlamında farklı din ve inançların, özgürlük ve insan hakları noktasında bir araya gelip ortak bir ses çıkarması amaçlanıyor. 14-18 Ağustos tarihleri arasında düzenlenecek parlamentoda "barışçıl, adil ve sürdürülebilir" bir dünya yaratma amacıyla 200'den fazla din ve inançtan insan bir araya gelecek ve inançlar arası diyalog kurulması sağlanacak. Etkinlikte konuşmalar, paneller, sanat sergileri, film festivali, atölyeler ve birçok ara etkinlik düzenlenecek.

Alevi Düşünce Ocağı, 2023 Chicago Dünya Dinleri Parlamentosu'na Etkiniz AB sponsorluğuyla katılacak. İlk kez uluslararası bir organizasyona fiziken katılacak olan ADO, aynı zamanda etkinlik alanında bir stant da açacak. Bu stantta 5 gün boyunca katılımcılar ve ziyaretçiler ile temasa geçilecek, Türkiye'deki din ve inanç gruplarının sorunları ve talepleri uluslararası kamuoyu ile paylaşılacak. ADO ve ADİP bu sayede uluslararası bağlantılarını güçlendirip, ülkede din ve inanç özgürlüğü durumunun dünya ile paylaşılması yönünde bir adım daha atmış olacak.

Parlamentonun pandemiden önceki son fiziksel buluşması 2018'de Toronto'da gerçekleşti.

Avrupa Miras Günleri'nin teması "Sürdürülebilir Miras"

Avrupa Konseyi'nin "Kültür, Doğa ve Miras" bölümünce yürütülen ve 2007 yılından beri ülkemizde de Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün koordinatörlüğünde yerel idarelerce çeşitli illerde kutlanan Avrupa Miras Günleri etkinliklerinin 2022 yılı ortak teması "Sürdürülebilir Miras" olarak açıklandı.

Avrupa Miras Günleri, 3 Ekim 1985'te, İspanya, Granada'da Avrupa Konseyi Mimari Mirastan Sorumlu Avrupa Bakanları 2. Konferansı'nda Fransız Kültür Bakanı'nın, Fransa'da 1984 yılında başlatılan "Kapıları Açık Anıtlar (Monuments Open Doors)" tasarısının tüm Avrupa'ya yayılmasını önermesiyle ortaya çıkmıştır. Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu'nun da desteği ile 1991 yılında resmi olarak Avrupa Miras Günleri'ni başlatmış olup, Avrupa Miras Günleri'nin Avrupa düzeyinde kutlanmaya başlamasıyla her yıl daha da genişlemiştir. Avrupa Konseyi'nin Eğitim-Kültür, Miras-Gençlik ve Spor Bölümü'nce yürütülen "Avrupa Miras Günleri" etkinlikleri 1999'dan bu yana Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu'nun ortak girişimiyle devam eden Avrupa Miras Günleri, Avrupa'da yaşayan veya Avrupa'yı ziyaret eden insanlar tarafından paylaşılan ve en geniş katılımı kutlanan kültürel etkinliklerden oluşmaktadır.

Türkiye'de ilk olarak 2007 yılında Safranbolu'da düzenlenmiştir. Bu yıl etkinlikler Eylül ve Ekim ayında gerçekleştiriliyor. Ankara'da 17-18 Eylül'de 39. Avrupa Miras Günleri kapsamında ve EUNIC Ankara ağı'nın katkılarıyla, dört Avrupa büyükelçiliği, mekanlarını ziyaretçilere açtı. Şanlıurfa İl Kültür Müdürlüğü tarafından 27 Eylül'de Göbeklitepe'de Urfa Ahengi Müzik Topluluğu bir konser gerçekleştirdi, 5 Ekim tarihinde de yine Göbeklitepe'de Avrupa Miras Günleri kapsamında Urfa Külünçesi ve şerbet ikramı yapıldı. Aydın (Yenipazar, Kuşadası), Balıkesir (Ayvalık, Edremit, Sındırgı, Gömeç, Havran, Savaştepe, İvrindi, Kepsut) , Muğla (Datça) , Rize illerinde de "Sürdürülebilir Miras" kapsamında gerçekleştirilecek etkinlikler düzenleneceği bildirildi.

Azınlık-Cemaat vakıfları nihayet seçimlerini yapabilecek YÖNETMELİK YENİLENDİ, SEÇİM ÇALIŞMALARI HIZLANDI

Türkiye'nin azınlık cemaatlerine ait vakıflarının yönetim kurulları seçimleri 10 yıllık aranın ardından 2022'nin Ekim-Kasım-Aralık aylarında gerçekleştirilecek. Azınlık vakıfları seçim yönetmeliğinin düzenleme gerekçesiyle Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından iptal edilmesiyle seçme ve seçilme hakkından mahrum bırakılmıştı. 16 Haziran 2022'de yayınlanan yeni yönetmelik tartışmaları ve tepkileri de beraberinde getirmişti.

Yeni yönetmelikte hastanesi olan vakıfların seçimlerini 2023 yılında yapması kayda bağlandı. Ancak bu ayrıma dair elle tutulur bir gerekçe açıklanmadı. Ayrıca yönetmelik İstanbul için milletvekili seçimlerindeki gibi bölgesel seçim sistemini getirdi. İstanbul'da nüfusu ikibinlerin altında seyreden Rum cemaati bu karara tepki gösterdi. Rum Vakıfları Derneği yönetim kurulu üyesi Av. Mihail Püsküloğlu il bazında seçim taleplerinin kabul görmediğini, aynı şekilde Rum vakıflarının birlikte seçim yapılması taleplerini de VGM'ye ilettiklerini bildirdi. Ermeni cemaatine mensup Av. Aren Dadiroğlu da seçim çevresi ve seçileceklere getirilen ikametgah şartını seçme ve seçilme hakkını kısıtlayan uygulamalar olarak değerlendirdi. Adayların VGM denetiminden geçecek olması da yönetmeliğin kusurlu yanlarından birisi olarak ifade edildi.

Azınlık vakıfları temsilcilerinin VGM bürokratlarıyla istişarelerinin ardından Türkiye Ermenileri Patriği Sahak 2 konu ile ilgili olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hitaben bir mektup kaleme aldı. Patrikhane'den yapılan açıklamada hak gaspının Ermeni cemaatinde büyük bir huzursuzluk yarattığı ve seçimleri boykot etmeye kadar evirilebilecek tehlikeli bir ortam oluşturduğunun görüldüğü belirtildi. Mektupta bu durumdan çıkışın Vakıflar Müdürlüklerinin tüm vakıflara açık seçik direktiflerle her vakfın seçmen listesinin Yönetmeliğe göre bundan böyle bölgesel ortak liste olması gerektiğinin bildirilmesi olduğu belirtildi.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken bazı cemaat mensupları tarafından seçim yönetmeliğinin Anayasaya, mahkeme kararlarına, uluslararası sözleşmelere ve yasal mevzuatlara uygun olmadığı gerekçesiyle iptali için Danıştay'a başvuruları olduğu kaydedildi.

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile bazı vakıf başkanlarının ve Türkiye Ermenileri Patriği'nin katıldığı bir istişare toplantısından sonra yapılan açıklamada seçim yönetmeliğinde bazı revizyonlara gidileceği açıklandı. Yönetmelikte yapılan düzenlemeler resmi gazetede yer aldı. Bu düzenlemenin ardından Azınlık Cemaatleri vakıf seçimlerini Ekim ayından itibaren yıl sonuna kadar gerçekleştirecek.

Türkiye'de 77 Rum, 54 Ermeni, 19 Musevi, 10 Süryani, 3 Keldani, 2 Bulgar, 1 Gürcü ve 1 Maruni olmak üzere toplam 167 cemaat vakfı bulunmaktadır.

İran'da inanç özgürlüklerine yönelik şiddet ve tepkiler artıyor

İslam Devrimi'nden bu yana İran'daki Müslüman olan veya olmayan tüm kadınların kamusal hayata katılırken başını örtmesi zorunlu. Sosyal medyada paylaşılan bilgilere göre gittikçe artan sayıda aktivist bu mecburiyete karşı gelmekteydi. İran'ın bu duruma cevabı, kadınların başını örtmekle alakalı kanunları daha da sıkılaştırmak ve ileri teknoloji kullanarak CCTV kameraları ile kamusal alana başını örtmeden çıkan kadınları izlemek oldu. Emniyet güçlerinin kadınlara yönelik şiddet kullanımı ise Mahsa Emmini adlı bir kadının ölümüyle had safhaya ulaştı.

Geçtiğimiz temmuz ayında İranlı sanatçı Sepideh Rashno, otobüse başını örtmeden bindiği için başka bir kadın tarafından ihbar edilerek tutuklandı, sorgulandıktan sonra iç kanama yüzünden hastaneye kaldırıldı. Rashno, İran hükümetinin 12 Temmuz'u ulusal "Tesettür ve İffet Günü" olarak ilan etmesinden sonra tutuklanan birkaç kadından biri oldu. Eylül ayının ilk haftasında ise Batı Azerbaycan'ın Urmiye kentinde iki kadın "yeryüzünde fesat çıkarmak" suçundan idama mahkûm edildi. 31 yaşındaki Zahra Seddiqi Hamedani ve 24 yaşındaki Elham Choubdar, Hristiyanlığı yaymak ve LGBTİ propagandası yapmak ile suçlanıyordu. Uluslararası Af Örgütü'ne göre, idama mahkûm edilen ikili "salt cinsel yönelimi ve toplumsal cinsiyet kimliği kadar LBGT haklarını savunan sosyal medya paylaşımları ve ifadeleriyle bağlantılı" olarak tutuklanmıştı.

Mahsa Emmini isimli kadının 16 Eylül'de Tahran'da "başörtüsünü uygun takmadığı" gerekçesiyle "ahlak polisi" olarak bilinen İrşad devriyeleri tarafından gözaltına alınması sonrası gördüğü işkence nedeniyle hayatını kaybetmesi, ülke çapında protestolar ve olaylara yol açarken dünya çapında da büyük tepki uyandırdı. İran hükümeti Emmini'nin kalp krizinden öldüğünü iddia etti ancak raporlar, Emmini'nin kafasına aldığı ağır darbeler sonucu kafatası kırığı nedeniyle öldüğünü ortaya koydu.

İran devlet televizyonu, 24 Eylül'de gayriresmi rakamlara göre, şiddete dönüşen gösteriler sırasında aralarında güvenlik güçlerinin de olduğu 41 kişinin hayatını kaybettiğini duyurmuştu. Sivil toplum kuruluşları ise ölü sayısının 150'ye yaklaştığını bildiriyor.

HAFTA		 			
		ERMENİ	RUM	KATOLİK VE PROTESTAN	SÜRYANİ
E K İ M	1			2 HASAT BAYRAMI	
	2	8 AZİZ ÇEVİRMENLER YORTUSU			
	3				
	4	23 HAÇ YORTUSU			
	5	26 HZ. BAB VE 27 HZ. BAHALLAH'IN DOĞUM GÜNÜ			
K A S İ M	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
A R A L I K	1			6 AZİZ NİKOLA GÜNÜ	
	2				
	3				
	4		24 NOEL		
	5	31 GAĞANT-YILBAŞI			

A D İ P İ N A N Ç

4-5
YOM KIPPUR

ALEVİ

SÜNNİ

ŞİLİ

7 MEVLİD KANDİLİ

6 - 13
CEMAAT BAYRAMI

10 İMAM HÜSEYİNİN ŞEHİTLİĞİNİ ANMA GÜNÜ

2
EZİ BAYRAMI

10 - 11 ŞEB-İ ARUS

18 - 26
HANUKA

T A K V İ M İ

Bahailik

HZ. BAHALLAH'IN DOĞUM GÜNÜ, 26 EKİM

HZ. BAB'IN DOĞUM GÜNÜ, 27 EKİM

Hız. Muhammed'in soyundan geldiği iddia edilen Bahailik inancının kurucusu Hız. Bab 1819 yılında, İran'ın güneyinde, Şiraz şehrinde dünyaya gelmiştir. İran'da kurşuna dizilmiş (1850), makamı/naaşı İsrail/Hayfa'ya intikal ettirilmiştir. (1909) Onun takipçisi olan Hız. Bahau'llah 1863'te Bağdat'ta peygamberliğini ilan etti ve Bahailiğin prensiplerini açıkladı. 1892'de Akka'da vefat etti. Geçmiş çağlardan beri eski peygamberlerin vadettikleri döneme dünyanın girmiş olduğunu ilan etti. Bahailer her iki dini önderlerinin doğum gününün birlikte kutlar.

Ezidilik

CEMAAT BAYRAMI, 6-13 EKİM

Ezidi dilinde "Cumaya Laliş" ya da "Cejna Jemaiye" olarak bilinir. Pirleri Şeyh Adiy'in (1075-1162) bir araya getirdiği, ilk zamanlar Adeviler olarak bilinen cemaat yad edilir. 6-13 Ekim tarihleri arasında Musul'da bulunan kutsal Laleş tapınağı ziyaret edilerek adaklar adanır.

EZİ BAYRAMI, 2 ARALIK

3 gün süren Büyük Oruç boyunca güneşin doğuşundan batışına kadar hiçbir şey yenilip içilmiyor. Orucun ardından gelen cuma gününde ise (Cejna Êzî) kutlanıyor. Oruca başlanmadan önce Êzîdi aileler Kurban günü olarak da adlandırılan "Roja Serbirê" gününde kurban keser. Oruçtan bir gün önce de kutsal yerleri ziyaret ederler. Êzîdiler oruç tuttuğu 3 gün boyunca bir iş yapmadan sadece tanrıya dua ederler. En çok dikkat edilen dillere hâkim olmak, kötü bir şey konuşmamaktır.

İslam

MEVLİD KANDİLİ, 7 EKİM

Mevlid Kandili ya da Veladet Kandili, İslam dininin peygamberi olan Muhammed bin Abdullah'ın doğum gecesi ve aynı zamanda hicri rebiülevvel ayının on ikinci gecesidir.

İMAM HÜSEYİN'İN ŞEHİTLİĞİNİ ANMA GÜNÜ, 10 EKİM

Irak'ın Kufe kenti yakınlarındaki Kerbela Çölü'nde 10 Ekim 680'de Emevi Devleti'nin 2'nci halifesi Yezid bin Muaviye tarafından Hazreti Hüseyin ve 72 ehlibeyt şehit edildi. İslam tarihinde asırlardır dinmeyen bir acı olarak yer aldı.

ŞEB-İ ARUS, 10-11 ARALIK

Mevlevilikte Mevlânâ Celaleddin-i Rumi'nin öldüğü gecedir. Mevlana bu geceyi Rabb'ine, sevgiliye kavuşma gecesi olarak düşündüğü "Düğün Gecesi" olarak adlandırır. Rumi'nin ölüm yıl dönümlerinde 17 Aralık tarihlerine denk gelen haftalarda yapılan ve Vuslat Yıldönümü Uluslararası Anma Törenleri olarak isimlendirilmeye başlanan törenler, halk arasında "Şeb-i Arus" olarak da anılmaktadır.

Hristiyanlık

HASAT BAYRAMI (KATOLİK, PROTESTAN), 2 EKİM

Hasat bayramında ayın için kilisedeki Altar adı verilen masa ve kilisenin kendisi tarlalardan ve bahçelerden toplanan meyvelerle süslenir. Bu meyveler daha sonra muhtaç kişilere dağıtılır.

AZİZ ÇEVİRMENLER YORTUSU, 8 EKİM

Ermeni alfabesini geliştirerek başta İncil olmak üzere pek çok eserin tercümesini sağlayan din adamı Mesrob Maşdotz ile Sahag Barteve Dünya Ermenileri Kilisesi (Eçmiadzin-Ermenistan) tarafından aziz ilan edilmiştir. Anılarını yaşatmak için dünya Ermenileri Ekim ayının 2. cumartesi günü Aziz Çevirmenler Yortusu'nu kutlar.

HAÇ YORTUSU, 23 EKİM

Tüm Hristiyanlar gibi Ermeniler de İsa'nın gerildiği Haç'ı düşünsel anlamda kutsal sayar ve Ekim ayının 23-24'ünde "Küd Haç-Haçveratz" adıyla bu yortuyu kutlar.

NOEL (KATOLİK, PROTESTAN), 24 ARALIK

İsa'nın doğumu kutlanır. En yaygın adetler arasında hediyeler verilmesi, Noel ağaçlarının, sokakların ve odaların süslenmesi geleneği, Hazreti İsa'nın içine yatırıldığı yemliği sembolize eden beşiklerin kurulması ve Noel Baba canlandırması yer alır. Noel bayramının kiliselerde ve aile içinde kutlanan birinci gününde İsa'nın doğumu ile ilgili ilahiler ve halka şarkıları söylenir.

Yahudilik

YOM KİPPUR, 4-5 EKİM

Yahudiliğin en mukaddes bayramıdır. Var olan şahsi günahlar için Yahudiler tarafından oruç tutularak tövbeler edilir. Tanrı'dan af dilemek için dua edilir, af dilenir, yardımında bulunulur.

HANUKA, 18-26 ARALIK

Seleukos İmparatorluğu'nun elindeki Kudüs'ün MÖ 200'lerde Yahudiler tarafından geri alınmasının şerefine 2202 yıldır kutlanan bir Yahudi bayramıdır. İbrani takvimine göre Kislev'in 25. gününden başlayarak sekiz gün sekiz gece boyunca sürer. Işık Festivali olarak da bilinir. Festival, menora (veya hanukkah) adı verilen dokuz dallı bir şamdanın mumlarının yakılmasıyla başlar.

“Öncü, Örnek BACILAR” söyleşileri sürüyor

Cumhuriyet Türkiye'si'nin özellikle son döneminde sivil toplumda olduğu gibi Alevi kurumlarında da kadınlar emekleri ve hizmetleri ile ön planda yer alıyor. Alevi Düşünce Ocağı kadınların etkin rolünü bir dizi söyleşi ile görünür kılıyor. ADO Başkanı Doğan Bermek'in hazırlayıp sunduğu söyleşi dizisine toplumun farklı alanlarında ve farklı coğrafyalarda etkinliğini sürdüren Alevi kadınları misafir oluyor.

“Öncü, Örnek BACILAR” başlıklı söyleşi dizisine bugüne kadar Hacıbektaş Dostluk ve Barış Ödülü Sahibi Sendikacı, yazar, kadın hakları savunucusu YAŞAR SEYMAN, Kahraman Kadınlar Kooperatifi Kurucu Başkanı KİBAR DAŞÇI ÖZDEMİR, İstanbul Hz. Ali Cemevi kurucusu ve yöneticisi SERPİL SOYLU, Abdallar, Romanlar, Domlar ve Lomlar'ın haklarının savunucusu, Sıfır Ayrımcılık Derneği kurucusu ve başkanı ELMAS ARUS, araştırmacı, yazar AYŞE ACAR, medya dünyasından İLKNUR KAPLAN, gazeteci, araştırmacı, yazar MİYASE İLKNUR, araştırmacı, programcı HİLAL SOLMAZ, halkla ilişkiler uzmanı, yazar ve gazeteci FATMA ULUBEY, Edremit Mehtelan köyü muhtarı, Tahtacılardan NERGİS ALDEMİR, İstanbul Karaağaç Dergahı Alevi Bektaşî Eğitim ve Kültür Vakfı Başkanı HÜSNİYE TAKMAZ konuk oldu.

BACILAR söyleşilerini www.aleviocagi.org sitesinde Alevilik/ADO Sohbetleri başlığı altında takip edebilirsiniz.

ADO

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI SOHBETLERİ

ELMAS ARUS

BACILARLA SOHBET - ELMAS ARUS

12 Ağustos 2022

DOĞAN BERMEK

www.aleviocagi.org

Ayvalık, Yakın Geçmişten Günümüze Yansımalar

Yazı ve Fotoğraflar: Dr. Vanessa R. de Obalda

"Mübadele edilen nüfus Ayvalık'a geldiğinde sobaların üzerinde sıcak yemek buldular." Kasabadaki on günlük saha çalışmam sırasında en sık duyduğum cümle bu oldu. Rengarenk boyanmış Rum evleri, parke taşlı sokakları, gözde kafeleri ve hareketli limanı ile günümüzün şirin Ayvalık kasabası acı dolu geçmişini gizliyor.

Yunanlılar tarafından Kydonies (Κυδωνίεζ) ve daha sonra Aivali (Αἰβάλη) olarak bilinen Ayvalık, Yunanistan ile Türkiye arasında 30 Ocak 1923'te imzalanan bir anlaşma ile Anadolu ve Trakya Rum Ortodoksları (bazı istisnalar dışında) ile Yunanistan'ın Müslüman nüfusu arasındaki zorunlu nüfus mübadelesine yenik düşen bir kasabaydı. İnsanlar yerlerinden edildiler, evlerini ve mallarını terk etmeye zorlandılar. Geri dönüşü yasaklanan meçhul bir diyara yerleştirildiler. Ayvalık'a yerleşenlere her ne kadar mesken ve bağ tahsis edilse de yeni bir hayat kurmaya çalıştıkları için zorluklar büyüktü. Anne-babaları çok küçük yaşta, hatta anne karnındayken gelen, zorlukların, fedakarlıkların dokunaklı hikayelerini aktaran, değişimin onları kendi tarihlerinden kopardığı kişisel duygularını paylaşan ikinci kuşaktan sayısız kişiyle konuştum. Görüştüğüm kişilerin ortak görüşü mübadele kararının o dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda doğru olduğu yönündeydi.

1923 mübadelesinin önemli bir kısmı taşınmaz malları içeriyordu. Ana kara, Ayvalık ve adalar sayısız Rum Ortodoks kilisesi ve şapeliyle bezenmişti. Bugün hiç biri ibadet amaçlı hizmet vermiyor.

Aya Triada Kilisesi kaderine terk edilmiş

Bölgede hiçbir Rum Ortodoks kalıcı olarak ikamet etmiyor. Kiliseler yeni kurulan Türkiye Cumhuriyet'nin malı oldu, şapeller özel ellere geçti. Bugün Ayvalık'ın birçok kilisesi, arazisi otopark olarak kullanılan Agia Triada Kilisesi gibi eski ihtişamlı yapılarının harap edilmiş kabuklarıdır. Diğerleri ise hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolmuştur. Günümüze ulaşan kiliseler, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bakımı yapılan Çınarlı Camii (eski adıyla Agios Giorgos) gibi yeni Müslüman nüfusun dini ihtiyaçlarına hizmet etmek için mübadeleden hemen sonra yapısal dönüşüme uğramıştır. Ayvalık Ayazması (Faneromeni) ve Taksiarkiler de dahil olmak üzere daha modern dönüşümler, tüm inançlardan insanları tek bir ortak alanda bir araya getirmeyi kolaylaştıran müzeler olarak hizmet ediyor.

Çınarlı Camii (eski adıyla Agios Giorgos) Hamdi Bey Mahallesi'ndedir. 19.yüzyılda yerli Rumlar tarafından kilise olarak yapılmış, Cumhuriyetin ilk yıllarında camiye çevrilmiştir.

Araştırmam beni 2009'da kurulan Pirsultan Abdal Kültür Derneği Ayvalık şubesine de götürdü. Bu kültür merkezi nüfus mübadelesi sırasında gelen ve daha sonra çoğunlukla baskın Sünni nüfusla birleşen Alevi-Bektaşî topluluğundan ziyade, son yirmi yılda Türkiye'nin diğer bölgelerinden şehre göç eden Alevi topluluğunun meyvesidir. Belediyeye ait arsa üzerinde yer alan külliye yemekhane, mutfak, morg, lokal, ofis ve kasabanın tek cemeviden oluşmaktadır. Dernek sadece cem ve lokma dağıtımı gibi ritüeller için değil, aynı zamanda kültür ve eğitim faaliyetleri ile kadınlar kolu için de alan sağlıyor. Covid-19 pandemisi nedeniyle faaliyetlerin çoğu askıya alınmış olsa da, Ayvalık Alevi toplumu gelişmeye devam ediyor.

Ayvalık'a tarihi ve insanlarıyla ilgili ön yargılar ve yanlışlarla gittim. Ayrılırken şehirdeki pek çok kişiyle yaptığım kişisel temas ve konuşmalar sayesinde bu yanlış anlamaların düzeltilmesinden memnuniyet duydum. Bugüne kadar, saha çalışmam boyunca rehberlik ve destekleriyle bana büyük bir hevesle yardım eden yerli ve göçmen, müslüman ve gayrimüslim, Ayvalık ve Cunda Adası halkının misafirperverliği beni derinden etkiledi. Nüfus ve mal mübadelesine dair geçmişin acı hatıraları Türkiye kültüründe var olan yabancıya yakınlık ruhuna gölge düşürmemiştir.

(Önümüzdeki aylarda ADİP ve ADO web sitelerinde yukarıda geçen konular genişletilmiş makaleler halinde yayınlanacaktır.)

DR. VANESSA R DE OBALDIA "İNSANİYET" KONFERANSINA KATILDI

ADO ve ADİP'in akademik danışmanı Dr. Vanessa R. de Obaldia 20-24 Eylül tarihlerinde Tunus'ta yapılan "İnsaniyet" adlı uluslararası konferansa "Çağdaş Türkiye'de vakıf olarak kayıtlı Alevi ibadethanelerini çevreleyen yasal ve insan hakları sorunları üzerine düşünceler" başlıklı bir sunum ile katıldı. Dr. Vanessa R. de Obaldia halen Almanya Mainz'da, Johannes Gutenberg Üniversitesi'nde araştırma sorumlusu olarak çalışmaktadır.

www.insaniyyat.com

Köklerinden koparılmış Edirneli Yahudilerin romanı**D'ANDERNE SARI VEDA, Bir Edirne Hikâyesi****Hakan Özaydınlık, Ceren Yayıncılık, 2022**

Hakan Özaydınlık'ın "D'anderne Sarı Veda" romanı Trakya'nın tek yayınevi olma özelliği de taşıyan Ceren Yayıncılık'tan yayımlandı. Roman bir Edirne hikâyesi.. Yazar, ikinci romanı "D'anderne Sarı Veda" da Cumhuriyet tarihinin tozlu raflarında unutulmaya terk edilmiş ya da unutturulmaya çalışılan başka bir konuyu ele almış: 'Trakya Olayları'.

Hitler Almanya'sının 'Kristal Gece'sinden önce Trakya'da yaşayan Yahudilere yapılan baskı ve saldırılar tarihte 'Trakya Olayları' olarak tanımlanıyor. 25 binden fazla Yahudi yurttaşın Edirne'yi terk etmesiyle sonuçlanan olaylar, Cumhuriyet tarihinin kara sayfalarından biri. Osmanlı'nın kucak açtığı Sefarad Yahudileri, bu kez de yüz yıllardır yaşadıkları topraklardan ayrılmak zorunda kalıyorlar. İstanbul'da yaşanan 6-7 Eylül olayları ya da Ermeni tehciri çok sayıda roman ya da filme konu olmasına rağmen bu olaylardan çok daha büyük bir nüfus değişimine yol açan Trakya Olayları yıllar içinde her nedense çok fazla üzerinde konuşulan, yazılan, çizilen olaylar arasına girmiyor. Hakan Özaydınlık, "Edirneli bir yazar olarak bu yüzleşmeyi yapmak bana düşerdi" diyor. "Bugün, dünya türlü göç ve mülksüzleştirme hareketleri ile kıvrılırken geçmişten alacak çok ders var. Bu topraklarda barış içinde yaşayacaksak tarihimiz ile yüzleşmeliyiz" diyen yazar, 'D'anderne Sarı Veda' yı kaleme alırken bu duygularla yola çıktığının altını çiziyor.

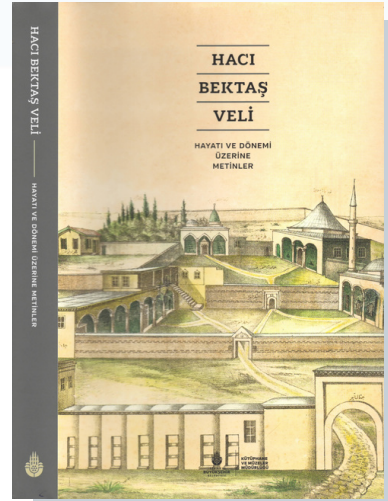
"D'anderne Sarı Veda" sadece Trakya Olaylarını konu edinen bir belgesel roman değil elbette. Okuyucular roman sona erdiğinde, 1934'lerden günümüze uzanan bir aşkın hüznü hikâyesini de kafalarında yaşatmaya devam ediyorlar.

"Hacı Bektaş Veli - Hayatı ve Dönemi Üzerine Metinler"**İBB Kütüphaneler ve Müzeler Müdürlüğü, 2022**

Anadolu'da aydınlanmanın başlıca kaynaklarından olan Hacı Bektaş'ı Veli'nin vefatının 750. yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü tarihçi Bülent Bilmez ve yayıncı Serhat Bozkurt imzalı "Hacı Bektaş'ı Veli'nin Hayatı ve Dönemi Üzerine Metinler" adlı kitabı yayınladı. Eser Veli hakkında bugün sahip olunan bilgileri borçlu olduğumuz yazarların temel metinlerinden kesitleri bir araya getirmektedir.

Bülent Bilmez kitabın önsözünde Hacı Bektaş'ın yaşadığı dönem ve özellikle hayatı söz konusu olduğunda, akademik literatür ve genelde kaynaklar konusunda eksikliğe değiniyor: "Literatür bağlamında niceliksel eksiklik, bu konudaki çalışmaların genelde sayısının az olmasıyla ilgilidir ki bunlar arasında akademik çalışmalar çok daha az sayıdadır. Diğer yandan, niteliksel eksikliğin en önemli nedeni, konuyla ilgili tarihi kaynakların zaten sınırlı olması nedeniyle olgusal bilgi anlamında orijinal katkı sunacak eser üretmenin pek mümkün olmamasıdır. Eserlerinden bu kitapta kesitler sunulan yazarlar Anadolu tarihinde, özellikle tasavvuf tarihinde kilit rol oynamış olan bir şahsiyet ve dönemi konusunda sahip olduğumuz sınırlı bilgiyi borçlu olduğumuz kişilerdir." Eserde Köprülüzade Mehmed Fuad, İrene Melikof, Ahmet Yaşar Ocak, Muhammet Ali Soltani, Baha Said, M. Fuad Köprülü, Rıza Yıldırım, Ahmed Eflaki, Mehmed Neşri Lamii, Vahidi ve Evliya Çelebi gibi araştırmacı, tarihçilerin kaleminden Hacı Bektaş'ı Veli'nin hayatı ve Türk kültürüne etkilerinin yanı sıra öğretisinin Anadolu ve Balkanlardaki tarihini, takipçilerini, Anadolu'nun tasavvuf akımlarını tanıma fırsatını da buluyoruz.

“Taşlara Kazınan Yahudi Kimliği” Sergisi

500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi’nde ziyaret edebilirsiniz

500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi 17.İstanbul Bienali’ne paralel etkinlik olarak ülkemizde yapılan arkeolojik kazılardan çıkan bilgiler ışığında Anadolu topraklarında Yahudi varlığının 2600 yıllık geçmişine ışık tutan bir sergi ile arkeoloji ve tarih profesyonellerini ve meraklılarını bir araya getiriyor. Geçtiğimiz sene Zülfaris Sinagogu’nda kısa bir süre için açılan sergi 500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi’nin alt katında bulunan Neve Şalom Kültür Merkezi’nde yeniden açıldı.

Sergi, mimar Çiğdem Öner’in Anadolu’da süre giden arkeolojik kazıların başkanları ve akademisyenlerle işbirliği içinde, Almanya Federal Cumhuriyeti Başkonsolosluğu İstanbul ve Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği’nin maddi destekleri ile söz konusu coğrafyada Yahudilerin geçmişini kanıtlar eşliğinde gözler önüne seriyor. Serginin gözler önüne serdiği somut Yahudi bulguları, bölgelere göre sergilenmekte olup en son keşfedilen Side Sinagogu ile birlikte, Andriake, Sardes, Priene, Limyra ve Miletos sinagoglarına ait her türlü ayrıntılı bilgi, yapılara ait üç boyutlu restitüsyon önerileri ve bazı yapılara ait maketler de izleyici ile paylaşılmaktadır. Söz konusu arkeolojik bölgelerin kazı başkanları, sinagog binaları ile ilgili restitüsyon çalışmalarına geri bildirimleriyle destek oldular. Sardes Sinagogu’nun bir maketinin de yer alacağı sergide ayrıca Ariel Goldenberg’in yapımcılığını üstlendiği ve serginin kısa bir özetini canlandıran filmi izlemek de mümkün olacak. Ayrıca serginin tüm ayrıntıları ve kazı başkanlarının bilimsel yazılarından oluşan “Taşlara Kazınan Yahudi Kimliği” başlığını taşıyan kitabı müze dükkandan temin edebilirsiniz.

Sergi, Kasım sonuna kadar müzenin açık olduğu saatler içerisinde gezilebilir.

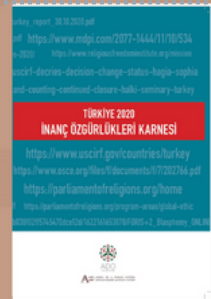
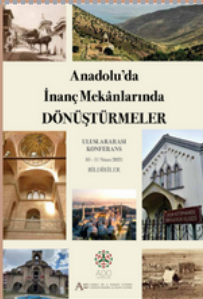

Mimar Çiğdem Öner

ANADOLU DİN VE İNANÇLARI PLATFORMU

"coğrafyamız, tarihimiz, sorunlarımız
çözümlerimiz ortak"

www.adipanadolu.org

